

VERANDERINGEN IN TRADITIONELE EN COMMERCIËLE MENS-ECOSYSTEEMRELATIES IN DE MANGROVEBAAI VAN GAZI (KENIA): ETNOBIOLOGIE, PERCEPTIES VAN DE LOKALE GEMEENSCHAP EN ECOTOERISTISCHE ACTIVITEITEN

Van Tendeloo Anneleen

Laboratorium voor Algemene Plantkunde en Natuurbeheer, Vrije Universiteit Brussel,
Pleinlaan 2, B-1050 Brussel

Huidig adres: Eglegemweg 1, B-2811 Hombeek

E-mail: anneleen_van_tendeloo@yahoo.com

Via 100 mondelinge interviews en 116 schriftelijke vragenlijsten werd etnobiologisch onderzoek verricht in 3 Keniaanse kustdorpen (Gazi, Makongeni en Msambweni). Hierbij werd gekeken naar het plaatselijke gebruik van de mangroven (etnobotanie), de percepties van de lokale bevolking op veranderingen in de omgeving (etno-ecologie) en naar de plaatselijke visserij (etnozoölogie).

Voor de etnobotanie werd vastgesteld dat de mangroven zeer belangrijk zijn voor de plaatselijke bevolking, ze werden door 100% van de geïnterviewden gebruikt. Mangrovehout wordt vooral gebruikt voor constructie (100%) en als brandhout (89%). De 2 soorten meest gebruikte soorten zijn *Rhizophora mucronata* en *Ceriops tagal*. Er werd vastgesteld dat de lokale bevolking chemische en medicinale toepassingen van mangrovehout en andere mangroveproducten (propagulen, bladeren, etc.) kennen. Hoewel deze toepassingen wel gekend zijn, gaat men liever naar de dokter dan deze te gebruiken. De resultaten van het huidige onderzoek werden vergeleken met onderzoeken op andere plaatsen in Kenia en met andere internationale onderzoeken (Mexico, Tanzania, Vietnam en India). Daarbij viel vooral op dat in de andere landen mangroveproducten wel als voeding voor mens en dier gebruikt worden terwijl dit in de onderzochte dorpen niet het geval was.

In de onderzochte dorpen zei meer dan 90% van de geïnterviewden afhankelijk te zijn van de mangroven. Hoewel de mangroven dus zeer belangrijk en misschien onvervangbaar lijken, denkt meer dan 50% van de bevolking dat vervanging van de mangroveproducten mogelijk is. Er werd waargenomen dat de visie op vervangbaarheid onafhankelijk is van de levensstandaard, waarschijnlijk zijn het vooral de goede kwaliteiten van het hout die ervoor zorgen dat het mangrovehout niet vervangen wordt.

Veranderingen in de omgeving werden door de lokale bevolking waargenomen. Zo werd de daling in mangrove-oppervlakte vastgesteld door Dahdouh-Guebas *et al.* (2004) ook door de plaatselijke bevolking waargenomen. De informatie die over vegetatiedynamiek verkregen werd, wordt gebruikt in een breder onderzoek op spatio-temporele veranderingen.

Daarnaast meldde de lokale bevolking ook een daling in mangrovefauna, een stijging in zeeniveau en een verandering in klimaat. De daling in mangrovefauna werd vooral

waargenomen door personen ouder dan 45 jaar. Bij de overige veranderingen was er geen verband met de leeftijd van de geïnterviewden.

Voor het beheer van de mangroven bestond op het moment van onderzoek een volledig verbod op het kappen van mangroven. In dit onderzoek wordt aangetoond dat de bevolking het niet eens is met deze beheermaatregel en deze ook niet altijd volgt. Men blijft het mangrovehout gebruiken ook al vinden sommigen dit vervangbaar. Dit is een extra aanduiding dat men het mangrovehout vooral gebruikt om zijn goede kwaliteiten. Het beheer van de mangroven moet dus op een andere manier aangepakt worden. Alternatieve beheermaatregelen zijn: aanplantingbeheer, bewustmakingscampagnes en het verder uitwerken van een gepland ecotoeristisch project (dit kan voor alternatieve inkomstenbronnen zorgen).

Een ecotoeristisch project heeft een veel grotere slaagkans indien de plaatselijke bevolking dit project steunt. In de interviews werd een deel ingelast om de mening van de bevolking van Gazi over een gepland ecotoeristisch project (een wandelbrug door de mangroven) te onderzoeken. Hieruit blijkt dat men vooral positief tegenover de komst van dit project staat. Verschillende voordelen worden gezien zoals werkvoorziening, betere economie, schoolhulp voor kinderen, etc.. Nadelen aan dit project werden door veel minder mensen genoemd, de voornaamste hierbij waren een verandering in kledingsregels en een verandering van religieuze gewoonten.

Het laatste onderzoeksonderdeel paste in de etnozoölogie. Voor de visserij werd de vangst van de vissers besproken en de evolutie hiervan de afgelopen 10 jaar. De vissers vangen vooral vis maar ook garnalen, kreeften en krabben worden regelmatig gevangen. De vissers hebben de afgelopen 10 jaar een daling in vangst opgemerkt. Deze daling werd ook bij de commercieel belangrijke vissen waargenomen. De vissers gaven ook specifieke visplaatsen op waarbij gekeken werd naar de plaats (in mangroven, in de baai of voorbij de baai) en de begroeiing (onbegroeid, zeegras, aanwezige mangrovesoorten). Hierbij duiden ze enkele specifieke mangrovesoorten aan die van belang zijn voor bepaalde vissoorten.

Referentie

Dahdouh-Guebas F., I. Van Pottelbergh, J.G. Kairo, S. Cannicci and N. Koedam. 2004. Human-impacted mangroves in Gazi (Kenya): predicting future vegetation based on retrospective remote sensing, social surveys, and distribution of trees. *Marine Ecology Progress Series* 279: 77-92.